

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 174/05-47

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. októbra 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Alexandra Bröstla a Jána Lubyho o sťažnosti MUDr. D. B., bytom B., zastúpeného advokátkou JUDr. D. H., K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 145/02 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo MUDr. D. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 145/02 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 145/02 p r i k a z u j e konať bez zbytočných priet'ahov.

3. MUDr. D. B. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Žilina p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky u k l a d á zaplatiť trovy právneho zastúpenia MUDr. D. B. v sume 6 252 Sk (slovom šesťtisícdivestopäťdesiatdva slovenských korún) na účet jeho právnej zástupkyne advokátky JUDr. D. H., K., v lehote 15 dní od doručenia tohto nálezu.

5. Okresný súd Žilina j e p o v i n n ý uhradiť štátu trovy právneho zastúpenia v sume 6 252 Sk (slovom šesťtisícdivestopäťdesiatdva slovenských korún) na účet Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky č. (...) vedený v Štátnej pokladnici do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 174/05-34 z 13. septembra 2005 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť MUDr. D. B. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane

ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 145/02.

Okresný súd sa na základe výziev ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaniami sp. zn. Spr 3521/05 z 3. júna a 14. októbra 2005, v ktorých okrem iného uviedol:

„Vec napadla na Okresný súd v Žiline, dňa 27. 11. 2002 a podľa rozvrhu práce platného pre rok 2002 s účinnosťou od 27. 11. 2002 bola zapísaná do registra C a pod sp. zn. 8 C 145/02 bola pridelená na prejednávanie a rozhodovanie JUDr. J. U. (...) Postupu súdu v konaní bráni skúmanie podmienok konania - konkrétne procesnej spôsobilosti navrhovateľa v zmysle ust. §§ 103, 104, s použitím §§ 19 a 20 O. s. p. Už z obsahu samotných podaní účastníka vyplýva pochybnosť súdu o tom, či duševný stav navrhovateľa nevyžaduje, aby bol súdom obmedzený, prípadne pozbavený spôsobilosti na právne úkony. Navrhovateľ podal na tunajšom súde mnohé žaloby, pričom v konaní vedenom na OS Žilina pod sp. zn. 17 C 100/03 vyšla najavo skutočnosť, že znaleckým dokazovaním z odboru psychiatria bol u navrhovateľa zistený paranoidný vývoj s klinickými príznakmi svedčiacimi už pre trvalú poruchu s bludmi a znalci odporučili nariadiť navrhovateľovi ochranné psychiatrické liečenie ambulantnou formou a v prípade porušovania liečebného režimu toto zmeniť na ústavnú formu (č. l. 104 a 105 uvedeného spisu). Keďže v uvedenom konaní vznikli pochybnosti zo strany súdu o procesnej spôsobilosti účastníka - navrhovateľa, sudkyňa v uvedenej veci JUDr. A. M. podala na OS Bratislava II. podnet na začatie konania o spôsobilosti na právne úkony navrhovateľa, o ktorom súd doposiaľ nerozhodol, taktiež Mgr. Š. v konaní s navrhovateľom podával takýto podnet. Vzhľadom na skutočnosti uvedené vyššie známých z činnosti súdu v iných konaniach prebiehajúcich na OS Žilina a znalecký posudok na navrhovateľa, ktorý je súčasťou spisu, vo veci OS Žilina sp. zn. 8 C 145/02 čakám na výsledky tohto konania a totožný postup ako u kolegov sa mi javí nevhodný a nadbytočný. Do vyriešenia otázky procesnej spôsobilosti, navrhovateľa, súd nemôže v tomto konaní pokračovať. Takýto postup súdu je najmä v záujme ochrany procesných práv samotného navrhovateľa. V súčasnosti preto nevykonávam vo veci žiaden úkon.

I keď je nesporné, že v tomto konaní došlo k prietahom vo vybavovaní vecí, rozhodne neboli subjektívneho charakteru. Napriek tomu, že Ústava SR vo svojom článku 42 ods. 2 (správne článku 48 ods. 2, pozn.) garantuje občanom SR prerokovanie vecí na súde bez zbytočných prietahov, orgány štátnej správy súdov, ktorými sú v zmysle zák. č. 80/1992 Zb. v platnom znení Ministerstvo spravodlivosti SR, predsedovia a podpredsedovia okresného a krajského súdu, dlhodobo na tunajšom súde nevytvárali sudcom podmienky na riadny výkon súdnictva, najmä čo sa týka personálneho obsadenia a technického vybavenia súdu.

Po zriadení Krajského súdu v Žiline t. j. k 1. 1. 1997 odišlo z nášho (v tom čase už personálne poddimenzovaného) súdu naraz 8 sudcov. Na Okresnom súde v Žiline na civilnom úseku ostalo pracovať 7 sudcov, z ktorých každý mal veľký počet vlastných vecí - okrem zostatku, mesačný nápad vecí 50 až 100 nových sporov a medzi nich sa prerozdělili spisy sudcov, ktorí zo súdu odišli. V tom čase mal každý sudca tunajšieho súdu pracujúci na civilnom úseku okolo 1 300 sporov a nespočetné množstvo spisov týkajúcich sa výkonu rozhodnutia a exekúcií. I keď sa situácia na našom súde najmä za posledné 3 roky zlepšila tak v personálnom obsadení, ako aj v jeho technickom vybavení, kvantum sporov z minulého obdobia je možné rozhodovať len postupne v poradí ako došli na súd s prihliadnutím na veci prednostné - výživné, veci osobného stavu, náhrady škody a pracovné (...)

Súd vo veci konal, napokon sťažovateľ vo svojej sťažnosti špecifikuje ako rozhodnú dobu aj taký časový úsek, v ktorom súd konal. Nebolo vynesené rozhodnutie, čo však nie je rozhodujúce. Okrem toho súd potom aj odôvodnene prestal konať (skúmanie spôsobilosti sťažovateľa). (...)

Pokiaľ ide o prietahy v konaní, z predložených podkladov je zrejmý objektívny stav. Spoluúčasť sťažovateľa je evidentná. Ide o podania, návrhy a žiadosti, ktoré nie je jednoduché ani odmietnuť, pretože sú neúplné, nepresné, neodborné, je potrebné veľmi veľa energie, času a intenzívneho čítania a posudzovania, aby bolo možné pochopiť aspoň podstatu nároku a potom z toho vyvodiť ďalší postup. (...)

Prehľad úkonov vo veci sp. zn. 8 C 145/02

27. 11. 2002 *vec napadla na súd*
27. 12. 2002 *výzva na odstránenie väd podania*
4. 2. 2003 *navrhovateľovi zaslaný prípis + vz. 6 k žiadosti na oslobodenie od sup.*
21. 3. 2003 *uznesenie o priznaní oslobodenia od súdnych poplatkov*
6. 5. 2003 *opis návrh zaslaný odporcovi na vyjadrenie*
4. 6. 2003 *výzva na odporcu, aby predložil doklady*
3. 5. 2004 *doklady predložené odporcom – vrátené*
28. 7. 2005 *uznesenie o prerušení konania + doruč. úč. konania*
11. 8. 2005 *dotaz na Geodetický a kartografický ústav B., či sa v databáze informácii katastra nehn. nachádza informácia o vlastníkovi - navrhovateľovi*
11. 8. 2005 *zaslaný prípis + vz. 6 za účelom rozhodnutia o návrhu N na ustanovenie právneho zástupcu (...)*“

Právna zástupkyňa sťažovateľa sa v stanovenej lehote k vyjadreniu okresného súdu vyjadrila podaním doručeným ústavnému súdu 25. októbra 2005.

Procesné úkony, ktoré uviedol okresný súd vo svojom vyjadrení, zistil aj ústavný súd z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a súdneho spisu sp. zn. 8 C 145/02.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 8 C 145/02 dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Sťažovateľ sa podanou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne

prerokovala bez zbytočných priet'ahov (...)“, a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote (...).

Ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry (I. ÚS 24/03, IV. ÚS 15/03, II. ÚS 66/03), v súlade s ktorou možno za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu s'ťažovateľa v konkrétnom posudzovanom prípade považovať také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci alebo k odstráneniu jeho právnej neistoty zákonom dovoleným spôsobom. K vytvoreniu právnej istoty preto dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (napr. III. ÚS 127/03).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická

zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3).

1. Predmetom konania na okresnom súde je nárok na náhradu škody spôsobenej konaním exekútora. Takéto konanie nie je právne zložité. Právna úprava je daná predovšetkým Občianskym zákonníkom, metodika postupu všeobecných súdov v takýchto veciach je jasná a podporená stabilizovanou judikatúrou. Z konkrétnych okolností daného prípadu vyplýva, že okresný súd k samotnému dokazovaniu, a tým aj k právnemu posúdeniu skutkového stavu pre rozhodnutie v merite veci dosiaľ nepristúpil. Prípadná zložitosť veci preto nemohla mať v danom prípade vplyv na vznik zbytočných prietáhov a v spojitosti s tým na možné porušenie práv sťažovateľa. Na právnu alebo faktickú zložitosť veci vo svojom vyjadrení nepoukazoval ani okresný súd.

2. Ďalším kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietáhov v posudzovanom konaní, bolo správanie sťažovateľa ako účastníka súdneho konania. Ústavný súd nezistil, že by doterajšia dĺžka konania pred okresným súdom bola ovplyvnená správaním sťažovateľa. Sťažovateľ v konaní pred okresným súdom bol aktívny, na výzvy okresného súdu odpovedal v primeranej lehote. Ústavný súd preto nemohol akceptovať vyjadrenie okresného súdu, že sa sťažovateľ podieľal na prietáchoch v konaní tým, že podal neúplný návrh, pretože na základe výzvy z 27. decembra 2002 na odstránenie nedostatkov podania sťažovateľ doplnil návrh na začatie konania ešte 16. januára 2003. Okresný súd sa jeho podaním dosiaľ bližšie nezaoberal a ani o ňom nerozhodol.

3. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným prietáhom, bol postup okresného súdu v konaní. Hoci okresný súd po začatí konania urobil prvotné procesné úkony (vyzval sťažovateľa na odstránenie nedostatkov podania, zaslal žalovanému na vyjadrenie žalobu a rozhodol i o návrhu sťažovateľa na oslobodenie od súdnych poplatkov), obdobie od 4. júna 2003, keď požiadal o predloženie spisov z exekútorského úradu, až do 28. júla 2005, keď vo veci prerušil konanie z dôvodu skúmania spôsobilosti sťažovateľa na právne úkony, je obdobím nečinnosti okresného súdu,

pretože v tomto období nevykonával žiadne úkony smerujúce k meritórnemu rozhodnutiu vo veci samej, a tým aj k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa. O prípadnej prekážke v procesnom postupe okresný súd vedel už podstatne skôr, ako rozhodol o prerušení konania, a tento úkon urobil až na základe sťažnosti sťažovateľa podanej ústavnému súdu. Aj okresný súd priznal vo svojom vyjadrení z 3. júna 2005, že „... v tomto konaní došlo k prietahom vo vybavovaní vecí“, ktoré podľa jeho vyjadrenia neboli subjektívneho charakteru.

Obranu okresného súdu spočívajúcu v neprimeranej zaťažnosti zákonných sudcov a nedostatočnom počte sudcov na vybavovanie na súd napadnutých vecí (ako dôvodov, ktoré by mali byť objektívnou príčinou spôsobujúcou prietahy v konaní) ústavný neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. III. ÚS 147/02, I. ÚS 100/02) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadala o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v konečnom dôsledku nezabavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní.

Vychádzajúc z doterajšieho priebehu konania okresného súdu preto ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 145/02 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Ústavný súd v súlade so svojím rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v zmysle § 56

ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 8 C 145/02 konal bez zbytočných priet'ahov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Sťažovateľ požadoval za porušenie jeho označených práv finančné zadosťučinenie vo výške 1 000 000 Sk z dôvodu, že: *„sťažovateľ je povinný trpieť stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza až do konečného rozhodnutia súdu. Sťažovateľ je vystavený psychickému tlaku a stresu čo spomaľuje a narušuje jeho liečbu (...)“*

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na zistené zbytočné priet'ahy v konaní okresného súdu v trvaní 25 mesiacov a konkrétne okolnosti prípadu ústavný súd považoval priznanie sumy 20 000 Sk za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Keďže ústavný súd na základe žiadosti sťažovateľa a po splnení podmienok ustanovil sťažovateľovi právnu zástupkyňu na zastupovanie v konaní pred ústavným súdom, uložil kancelárii ústavného súdu uhradiť ustanovenej právnej zástupkyňi trovy právneho zastúpenia vo výške 6 252 Sk.

Podľa § 31a zákona o ústavnom súde sa na konanie pred ústavným súdom použijú primerane ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku. Podľa § 148 ods. 1 OSP štát má podľa výsledkov konania proti účastníkom právo na náhradu trov konania, ktoré platil, pokiaľ u nich nie sú predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd zároveň uložil okresnému súdu povinnosť uhradiť štátu trovy právneho zastúpenia na účet ústavného súdu do dvoch mesiacov od doručenia tohto rozhodnutia.

Ústavný súd pri priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2004, ktorá bola 15 008 Sk. Úhradu sťažovateľovi priznal podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2005 (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s ustanoveniami § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení vyhlášky č. 279/2005 Z. z., každý vo výške 2 501 Sk, a k tomu 2 x 150 Sk režijný paušál. Uvedená suma bola zvýšená o daň z pridanej hodnoty vo výške 19 % podľa § 18 ods. 3 citovanej vyhlášky a podľa § 27 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. Ústavný súd priznal sťažovateľovi úhradu trov konania v celkovej sume 6 252 Sk.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. októbra 2005